

Bir İrkçılık Türü Olarak İslamofobi ve Amerika'da Popülerleşen Beyazın Üstünlüğü Kavramı ^a

 DENİZ ECEM ŞEN ^b

Öz: Bu çalışmada İslam dünyasında yazılmış coğrafi kaynakların tanıtımı ele alınmış ve Coğrafi eserlerin ortaya çıkış nedenleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca coğrafi çalışmaların tarih boyunca geçirdiği evrelere değinilmiştir. Bu bağlamda İslam Dünyasında Coğrafi çalışmaları tür ve şekilleri ayrıntılı olarak ortaya konmuştur. Çalışma çerçevesinde İslam Dünyasında yazılmış belli başlı Coğrafi kaynaklar hakkında genel bilgi de verilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, ırkçılık, beyazın üstünlüğü, ayrımcılık, önyargı.

Islamophobia as a Type of Racism and the Concept of White Privilege Caught on America

Abstract: This study focuses on the promotion of geographical sources and the reasons for the emergence of the Geographical works have been emphasized and it also referred to the phases throughout the history of geographical studies. In this regard type and form of geographical studies in Islamic world are set out in details. In the framework of the study, general information about the major geographical sources written in the Islamic world have also tried to provide.

Keywords: Islamophobia, racism, white privilege, discrimination, prejudice.

---

^a Bu çalışma 2019 yılında Ankara'da düzenlenen IX. İLAMER Öğrenci Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

^b Ankara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İngilizce İlahiyat Bölümü
denizecemsen@gmail.com

Giriş

İslamofobi genellikle İslam'a ve Müslümanlara karşı nefret, önyargı, reddetme, dışlama ve ayrımcılık içeren olumsuz bir tutum olarak tanımlanır. The Runnymede Trust (1997) isimli ırkların eşitliğini savunan bir düşünce kuruluşu tarafından İslam'a ve Müslümanlara karşı anlamsız ve nedensiz bir düşmanlığı ifade etmek üzere kavramlaştırılmıştır.¹ İnsan, hayatı boyunca karşılaştığı her türlü kavram, olgu, durum ve düşünceye karşı olumlu yahut olumsuz bir tutum geliştirir. İslamofobi gayri Müslimlerin kendileriyle aynı inanç ve düşünceye sahip olmayan Müslümanlara karşı geliştirdiği önyargı ve nefretten beslenen, çoğunlukla saldırgan bir tutumdur. Genellikle Batı ülkelerinde yaygın olarak görülen bu olumsuz tutumun mahiyetini ve ortaya çıkış sebebini kavrayabilmek için bireyin dış dünyadaki herhangi bir olguya karşı tutum oluştururken etkilendiği faktörleri de dikkate almak gerekir. Bu çalışmada ilk olarak İslam'a karşı olumlu-olumsuz bir tutum oluştururken bireyi etkileyen faktörleri ve bunların islamofobi ile ilişkisini inceleyeceğiz.

1. İslam'a Karşı Tutum Oluştururken Bireyleri Etkileyen Faktörler

1.1. Doğrudan Etkileşim

Birey İslam'a ve Müslümanlara karşı tutum oluştururken kişisel deneyimlerinden destek alır. İşyerinde, okulda, günlük yaşamın her alanında karşılaştığı Müslümanların davranışlarını gözlemleyerek İslam hakkında bir tutum oluşturur. "Önyargı'nın Doğası" (1954) isimli eserinde Gordon Allport doğrudan etkileşimle oluşturulan tutumun çoğu zaman olumlu olduğuna, çünkü bireyin önceden çevresinden edindiği eksik yahut yanlış bilgileri sorgulayıp, önyargılarını yıktığına değinmiştir.² Bu bakımdan Müslümanların gayri Müslimlerle etkileşimlerinde özenli olması ve davranış-

¹ The Runnymede Trust Raporu, "Islamophobia: A Challenge for Us All, Londra Runnymede Trust, (1997):19, erişim 1 Nisan 2019, <https://www.runnymedetrust.org>.

² Gordon W. Allport, *Önyargının Doğası*, trc. Nur Nirven (Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2017).

larının İslam'ı temsil ettiğinin bilincinde olması önemlidir. Müslümanlar önceden medya ve farklı kanallarla İslam karşıtı propagandalara maruz kalmış ve önyargı oluşturmuş gayri Müslim bir bireyle karşılaştıklarında İslam'ın hoşgörü ve sevgiye dayalı muhtevasını canlı bir örnek olarak yansıtır, tabiri caizse vücuttan zehri söküp atan bir antidot görevi görmelidirler. Aynı zamanda hayatlarının her alanında İslam'ın yasakladığı eylemlerden uzak durarak çevrelerindeki gayri Müslimlerin İslam'ın deklare ettiği ideal insan ve yaşama biçimini görmelerini sağlamalıdır.

Kuran ve onun yaşayan örneği Hz. Muhammed (a.s) örnek bir insan modelinin özünü bize gösterir ve biz ancak bu kılavuzu takip ederek Batı medyasının sürekli dayattığı saldırgan, savaş yanlısı ve kadın düşmanı Müslüman algısını yıkabiliriz. Müslüman'ın islamofobiyle mücadelesinde en büyük silahı imanıdır. Çünkü hayatını Allah'ın rızasını kazanmaya tahsis eden Müslüman dini, milli ve ahlaki değerlerinden taviz vermeyen, kibre düşmeyen, verdiği sözlerden dönmeyen, emanete hıyanet etmeyen, merhametli ve alçakgönüllü birisidir.³

1.2. Çevresel Faktörler

Günlük yaşantısında Müslümanlarla ve İslam'la iletişime geçme fırsatı bulamayan gayri Müslimler İslam'a karşı tutum oluştururken ailesinden, medya kanallarından, öğretmeninden, mensup olduğu dinin öğreticisinden ve politikaçılar gibi büyük kitleler üzerinde etkili olan bireylerin görüşlerinden faydalanır. Bu durum islamofobinin Batı coğrafyasında her geçen yıl hızla yayılmasına sebep olmaktadır. İslam hakkında oldukça yetersiz bilgiye sahip olan gayri Müslim bireyler İslam'ı çevresinin ona yansıttığı şekilde görme eğilimindedir.⁴ İslam hakkında karalayıcı söylemlerle karşılaşan kişiler çoğu zaman herhangi bir Müslüman'la etkileşime geçmemesine, İslam'ın ana kaynağı olan Kuran'ı okumamasına ve Hz. Muhammed'in hayatını ve güzel ahlakını öğrenmemesine

³ Mustafa Karabulut, "Mehmet Akif Ersoy'da İdeal İnsan ve Müslüman Tipi", *Telmih Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 2, sy.5, (2017):14.

⁴ Anna Ritlyová, "Problems of Racism in USA", 54-57, erişim 9 Nisan 2019, <https://www.pulib.sk>.

rağmen İslam'a karşı olumsuz ve nefret dolu bir tutum oluşturur. Bunun sonucunda İslam'ı zihinlerinde şiddet ve terör yanlısı bir din olarak kodlarlar. Bu tutumun kaynağı, yukarıda bahsedilen çevresel etkenlerdir. Her ne kadar insanların görüş ve idealleri babadan oğla geçmese de dış dünya hakkında pek çok bilgiyi öncelikle ailesinden edinen çocuklar, ailesinin toplumun bazı kesimlerine karşı olan sebepsiz nefret ve önyargılarından etkilenebilirler. Irkçılık ve islamofobi gibi toplumun belli kesimlerini ötekileştiren negatif tutumlar bu çevresel faktörlerin etkisiyle nesilden nesle iletilebilir.

2. İslamofobi Kavramı

2.1. İslamofobinin Tanımı

İslamofobi 1990'ların sonunda politik aktivistler tarafından Batı ülkelerinde İslam'a ve Müslümanlara karşı geliştirilen olumsuz tutuma dikkat çekmek üzere kavramlaştırılmıştır. Son dönemde İslamofobi politik bir kavram olmaktan çıkıp, tıpkı ırkçılık gibi sosyolojik bir terim haline gelmiştir. Araştırmacılar, tarihini, sebeplerini ve son yıllardaki tedirgin edici yayılışını göz önünde bulundurarak İslamofobiye güncel ve kesin bir tanım kazandırmaya çabalasa da bu henüz başarılamamıştır. İslamofobinin çağdaş bir söylem olarak ortaya çıkışı The Runnymede Trust isimli ırkların eşitliğini savunan bir kuruluşun 1997 yılında yayımladığı "Islamophobia: A Challenge for Us All" ⁵ raporuyla olmuştur. İslamofobi için henüz kesin bir tanımda karar kılınamamıştır ve onun karmaşık ve çok boyutlu yapısını ortaya koyacak yeni bir tanıma ihtiyaç duyulmaktadır. Jörg Stolz, islamofobiyi kalıp yargılar ve önyargıya bağlı olarak İslam'ın ve Müslümanların reddedilmesi ve dışlanması olarak tanımlamaktadır. Tahir Abbas ise İslamofobiyi Müslümanlardan ve İslami inançlardan korkmak olarak tanımlamıştır. Ancak bu tanımlar islamofobiyi açıkça tanımlamaktan uzaktır.⁶ Ayrıca Abbas'ın tanımı Müslümanların mağdur olduğu

⁵ The Runnymede Trust Raporu, "Islamophobia: A Challenge for Us All, Londra Runnymede Trust, (1997):19, erişim 1 Nisan 2019, <https://www.runnymedetrust.org>.

⁶ Erik Bleich, "Defining and Researching Islamophobia", *Review of Middle East*

gerçeğini göz ardı eder ve İslam'ın korkulacak bir din olduğu algısını yaratabilir.

Bazı araştırmacılar islamofobiyi Müslümanların inançları nedeniyle maruz kaldığı önyargı, ayrımcılık, sözlü ve fiziksel tacizleri ifade etmek için kullanırken, diğer bir grup islamofobiyi gayri Müslimlerin İslami öğretileri ve Müslümanları çizgi dışı bularak onlardan korkmaları olarak tanımlamaktadır. Bu iki tanım da oldukça yaygın olmasına rağmen, birbirleriyle çelişki oluşturmaktadır.

2.2. İslam Karşıtlarının Temel Argümanları

İslamofobi hakkında Batı dünyasında etkili olan ve hatta bazı bakımlardan günümüzü de önemli ölçüde etkileyen görüşler Orta Çağda geliştirilmiştir. Montgomery Watt'ın "İslam Avrupa'da" isimli eserinde ortaya koyduğu üzere Ortaçağ Hıristiyanlığının İslam algısı şu dört iddia üzerinde şekillenmiştir.

- 1) İslam dini batıldır ve hakikatin zıddıdır.
- 2) İslam, şiddet ve kılıç dinidir.
- 3) İslam, nefse düşkünlüğü öğretir.
- 4) Hz. Muhammed, Hz. İsa'nın karşıtıdır.⁷

Günümüzde İslam karşıtlarının temel argümanlarının da genellikle bu dört iddia üzerinde şekillendiği görülür. Ancak bu iddiaların İslam'ın temel kaynakları olan Kur'an ve sünnetle bağdaşmadığı aşikârdır. İlk emri "Yaratan Rabbinin adıyla oku!" (Alak 96/1) olan İslam dini genel muhtevasıyla batılın karşıtıdır. "Allah beni bir muallim olarak gönderdi"⁸ diyen Peygamberimiz, Müslümanların ilk ve en hayırlı öğretmeni ve batılın karşısında en büyük engeldir. İslam öncesi cahilliye adetleriyle hayatı boyunca mücadele eden Hz. Muhammed, batıl karşısında İslam'ın öğretilerini savunmuştur.

Studies, 46, sy. 2 (2012):181-182, erişim 1 Nisan 2019, https://www.jstor.org/stable/41940895?seq=1#page_scan_tab_contents.

⁷ Özcan Hıdır, "İslamofobi, Irkçılık ve Kültürel Irkçılık İlişkisi", *Ombudsman Akademik*, 4, sy.7,s (2017):23-24.

⁸ İbn Mace, "Mukaddime", 17, 229.

Son dönemde Müslümanlar, İslam'ın şiddet yanlısı bir din olduğu iddiasıyla sıkça karşılaşmaktadır. Bu iddia İslam karşıtlarının Müslümanlara karşı haksız yaptırımlarını yasallaştırmak için en çok sığındığı gerekçedir. Şüphesiz ki bu dayanaksız ve gerçeklikten uzak bir iftiradan ibarettir. Güvenin esas kaynağı olan Allah'ın gönderdiği dinin dünyadaki barışı bozacak öğretiler içermesi mümkün değildir. İslam kelimesi Kuran'da, barış manasında kullanılan "selam" (Furkan 25/63) kökünden türemiştir. Bir başka ayette ise "Ey iman edenler, tam bir sulha, selamete girin! Şeytanın izinden gitmeyin! O sizin apaçık düşmanınızdır" (Bakara 2/208) ayetiyle Allah Müslümanlara barışı ve selameti emretmiştir. İslam'ın esaslarına inanan Müslüman, barışın, huzurun ve güvenin kaynağı olacağına söz vermiş demektir. İslam'ı tahrip etmeyi amaçlayarak şiddet ve terör faaliyetlerine İslami öğretileri dayanak göstermeye çalışanlar büyük bir yanlışta içindedirler. Tüm bunlar ışığında İslam'ın şiddet ve terörün kaynağı olamayacağı açıktır. İslamofobiklerin İslam'a saldırılarında sıkça kullandıkları bu iddia temel İslami öğretilerle bağdaşmamaktadır.

İslamofobinin aktüel bir kavram olarak hayatımıza girmesi ve çok dinli, çok kültürlü kozmopolit Batı toplumlarında Müslümanlar ve yerliler arasındaki gerilimin tırmanışı 11 Eylül 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan terör saldırısı akabinde olmuştur. 11 Eylül ve günümüze kadar uzanan süreçte İslam'ı terör ve şiddet yanlısı bir din olarak yansıtmaya çalışan Batı medyası maalesef ki amacına büyük ölçüde ulaşmış ve gayri Müslimler içerisinde İslam'a karşı önyargı ve nefret besleyen bir kitle yaratmakta muvaffak olmuştur. Batı medyasının İslam'ın küresel imajında yarattığı en büyük tahribat, oluşturduğu saldırgan, savaştı ve barbar Müslüman "stereotipidir".

2.3. Bir Kültürel İrkçilik Türü Olarak İslamofobi

İrkçilik sosyal grupların kalıtımla geçen fiziksel özellikler nedeniyle farklılaştığını ve bu farklılıkların onlar arasındaki statü ve ilişkinin belirleyicisi olması gerektiğine inanan akıma verilen isim-

dir.⁹ Buna göre ırkçılık; ırkların, kültürlerin, inançların ve farklı ten renklerinin bireyler arasında bir üstünlük yahut aşağılık ölçütü olarak görülmesi ve bu farklılıklar sebebiyle kendini bir başkasından üstün gören bireylerin toplumun huzurunu bozan negatif tutumu olarak da tanımlanabilir. İrkçılık çoğunlukla sadece belli ırklara karşı önyargı ve dışlama olarak algılansa da, bu kavram son dönemde genişlemiş ve farklı kültür ve inançlara karşı beslenen önyargı ve düşmanlık da ırkçılık olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Kişisel, kurumsal ve kültürel ırkçılık olarak bilinen üç farklı ırkçılık türü vardır.¹⁰ Kültürel ırkçılık, belli bir kültür, dil, din, topluluk ya da giyiniş biçimi ile ilişkilendirilmesi nedeniyle toplumun azınlık olan kesiminin önyargıya dayalı ayrımcılığa maruz kalmasıdır. Buna Asya kültürünün medyada sıklıkla aşağılanması, tek tipleştirilmesi ve Asya ile özdeşleştirilmiş öğelerle alay edilmesi örnek verilebilir.

Elimizdeki mevcut veriyle islamofobiyi bütünüyle ifade edebilecek bir tanım yapmak mümkün görünmese de belirsiz, sembolik ve çelişkili tanımların ötesine geçmek gerekir. Son dönemde islamofobi “Müslümanların fiziksel özelliklerine, ten renklerine ve giyim biçimlerine bağlı olarak ırksallaştırılması, dışlanması ve ikinci sınıf insan muamelesi görmesi” olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Son yıllarda Müslümanların dini ve kültürel değerlerinin Batı toplumuna karşı bir tehlike olarak görülmesi ve asimile olmalarının talep edilmesi sebebiyle islamofobinin bir kültürel ırkçılık çeşidi olduğu iddia edilmektedir.¹¹ Bu tanıma göre İslam’a karşı şiddete varan bir nefret beslemek, ırkçılık olarak nitelendirilir. Çünkü bir topluluk ve kategori olarak Müslümanların davranışları doğuştan gelen nitelikler, hatta genetik bir kültürel miras etrafında

⁹ Özcan Hıdır, “İslamofobi,İrkçılık ve Kültürel İrkçılık İlişkisi”, *Ombudsman Akademik*, 4, sy.7, (2017):23-24.

¹⁰ Chaunda L. Scott, “A Discussion of Individual, Institutional and Cultural Racism With Implications for HRD”, (2007): 1, erişim 27 Mart 2019, <https://eric.ed.gov/?id=ED504856>.

¹¹ Tanık Modood, “Islamophobia: A Form Of Cultural Racism”, (2018):1-5, erişim 1 Nisan 2019, https://www.academia.edu/36775691/Islamophobia_A_Form_of_Cultural_Racism.

şekillenir. Müslümanlar tıpkı siyahiler gibi görünüşleri, değerleri ve yaşam tarzları nedeniyle ırkçılığa maruz kalmışlardır. Bu yeni ırkçılık çeşidi dini boyutunun yanı sıra, Müslümanların belli bir etnik köken ve kültürel öğeler nedeniyle bir topluluk olarak şekillenmesi nedeniyle kültürel ve ırksal bir boyuta da sahiptir. Aynı zamanda bu ırkçılığın, Batı toplumunun yıllardır süren sekülerleşme yolculuğunda dini değerlerden uzaklaşması ve dini, toplumsal bir değer olmaktan çıkarıp kişisel bir boyuta indirgemeleri sonucu oluşan önyargıdan da kaynaklandığına değinmek gerekir.¹²

3. Batı Medyası ve İslam

Küçük ya da büyük her insan topluluğunun kendine özgü bir içsel çeşitliliği vardır. İnsanlar bazı ortak paydalarda buluşmaları sebebiyle aynı topluluğun ya da kategorinin üyeleri gibi görünse de her topluluğun kendi içinde bir çeşitliliği vardır ve üyeleri birbirinden farklıdır. Örneğin, aynı dini paylaşılan ve aynı bölgede yaşayan bir topluluğun yüz üyesi bir toplantı salonuna davet edilse ve gözlemlense bu insanların birçok ortak noktaları olmasına rağmen, pek çok uygulamalarında birbirlerinden farklı oldukları gözlemlenir. Topluluğun üyeleri, esasında aynı kültürü, dini ve dili paylaşırsa da farklı, çeşitli ve renkli bir görünüm ortaya koyarlar. Bu olumsuz bir durum değil, aksine Allah'ın insanlara bahşettiği bireysellik ve özgünlüğün bir sonucudur. İnsanların farklılıkları, onları birbirine karşı üstün yahut aşağı kılan nitelikler değildir. İslam'da üstünlük ölçütü takvadır (Hucurat 49/13). Takva ise günahattan kaçınma ve Allah'ın rızasını her işte esas almak şuurudur.

Günümüzde insanlar toplulukların içsel çeşitliliklerini göz ardı ederek onları belli bir kalıba oturtma eğilimindedir. Bu özneliği hiçe sayan tek tipleştirme eyleminin sosyolojide karşılığı "stereotip"tir. Türkçeye "kalıp yargı" olarak aktarılan bu terim, bir topluluğun üyelerine karşı aşırı basitleştirilmiş ve aşırı genelleştirilmiş sabit yargılardır. Kişilerin bireysel özelliklerini göz ardı eden ve

---

¹² Burak Erdenir, "Muslims in 21st Century Europe", *Islamophobia qua Racial Discrimination: Muslimophobia* içinde, ed. Anna Triandafyllidou, (2010):27-30.

toplulukla ilgili bilinen olumlu-olumsuz her özelliğin o topluluğun bütün bireyleri için geçerli olduğu ön kabulüne dayanan ve önyargı içeren bilişsel bir şemadır. Özellikle 11 Eylül süreci ve sonrasında Batı medyası, yarattığı Müslüman stereotipi ile bütün Müslümanları tek tipleştirerek korkutucu, terör yanlısı bir Müslüman algısı yaratmayı hedeflemiştir. Dünya nüfusunun %24'ünü oluşturan 1.8 milyar Müslüman'ı oluşturdukları kalıba sokmaya çalışmışlardır. Medya kanalları aracılığıyla İslam ve Müslümanlara yönelik ithamlarla karşılaşan gayri Müslimler, İslam'a karşı önyargı ve nefret beslemeye başlamışlardır.

11 Eylül saldırısından sonra Batı medyasının İslam'a olan ilgisi arttı ve onların İslam'ı ana akım medyada sunuş biçimleri negatif ve düşmancaydı. Birçok yazar İslam ve Müslümanların Batı medyasında her bir üyesi aynı özellikleri taşıyan homojen bir topluluk muamelesi gördüğünü ve Batı'nın tam tersi olarak tasvir edildiğini vurgulamıştır. Örneğin, Edward W. Said, "Medya'da İslam" isimli kitabında İslam'ı tanımlayan değerlerin Batı medyasında negatif yansıtıldığına ve İslam hakkında bilgi edinmeyi sınırlayan bir çatı kurduğuna dikkat çekmiştir.¹³ Mesela Danimarkalı bir gazete Hz. Muhammed'i terörist olarak gösteren bir karikatür yayınladığında tartışmalara sebep olmuştu. İslam'ı terörizmin kaynağı olarak göstermeyi hedefleyen bu karikatür Müslümanlar tarafından kınanmış ve paylaşılması yasaklanmıştı.

4. Amerika'da Popülerleşen Beyazın Üstünlüğü Kavramı ve İslamofobi ile İlişkisi

Beyazın üstünlüğü kavramı henüz ülkemizde yaygın olmasa da Amerika'da özellikle son 10 yıllık dönemde pek çok tartışma ve çatışmaya sebep olmuştur. Beyazın üstünlüğü, toplumda beyazların kaliteli eğitim ve iş olanakları gibi kaynaklara ve sosyal kazanımlara erişiminin diğer azınlıklara göre daha fazla olması ve beyaz ırktan olan insanların bilinçli ya da bilinçsizce toplumdaki

¹³ Amir Saeed, "Media, Racism and Islamophobia: The Representation of Islam and Muslims in the Media", *Sociology Compass* 1/2 (2007): 443-462.

normları belirlemesi olarak tanımlanmaktadır.¹⁴ Beyazın üstünlüğü ırkçılığın en geniş formu olarak nitelendirilebilir. Bu ırkçılık türünde önyargılı yaklaşılan ve aşağı görülen kesim yalnızca toplumda azınlık konumunda olanlar değil, dünya genelinde beyaz ırdan, iyi eğitilmiş, refah seviyesi yüksek ve çoğunlukla Hıristiyan olan küçük ve elit bir zümre dışında kalan herkeştir. İnsanın kendinden olmayana karşı beslediği sebepsiz nefret bu ırkçılık türünde adeta devleşmiş ve toplumun önemli bir kısmının haksızlığa uğradığı, küçük bir kısmının bu durumdan kar elde ettiği adletsiz bir sosyal düzene yol açmıştır.

Beyazın üstünlüğü kavramının Amerika gündeminde ve ana akım medyada yer almaya başlaması 2005 yılında Amerika'da yaşanan ve binden fazla kişinin hayatına mal olan Katrina Kasırgası akabinde olmuştur. New Orleans bölgesinde mahsur kalan insanlara hükümetin yeterli destek sağlamaması dönemin yöneticisi George W. Bush hakkında basında olumsuz haberler çıkmasına sebep olmuştur. Fırtınada mahsur kalan siyahî aileler televizyon kanallarında yağmacı olarak gösterilirken, beyaz ailelerin yemek ve yardıma muhtaç olduklarına değinilmesi toplumda büyük ses getirmiştir.¹⁵ Olayın yaşandığı 2005 yılından bu yana beyazın üstünlüğü kavramı Amerika'da medyayı çokça meşgul etmiştir.

Son dönemde ırkçılık siyah-beyaz çatışmasıyla sınırlı kalmayıp beyazın üstünlüğüne doğru evrilmiştir. Eskiden yalnızca siyahîler haksızlıklar ve önyargıyla mücadele ederken günümüzde Türkler, Meksikalılar, Latinler, Asyalılar gibi farklı ırklardan pek çok insan, bulunduğu ülkede azınlık olmaları sebebiyle ırkçılığa maruz kalmaktadır. Bu ırkçılık önceki başlıklarda aktarıldığı gibi kültürel bir ırkçılık olarak da nüksedebilir ve bu durum islamofobiye sebebiyet verebilir.

Beyazın üstünlüğü günümüzde Batı toplumunu meşgul eden

¹⁴ Maggie Potapchuk, "What is White Privilege?"4-7, erişim 2 Nisan 2019, <https://www.mpassociates.us>.

¹⁵ Jacob Bennet, "White Privilege: A History Of A Concept", (2012):59-62, erişim 1 Nisan 2019, https://www.academia.edu/14466343/White_Privilege_A_History_of_the_Concept.

ve mümkün olan en yakın vakitte bir çözüm üretilmesi gereken, kökleri yüzyıllar öncesine dayanan toplumsal bir problemdir. Bu anlamda atılmış en önemli adım ise 2013 yılında Amerika'da kurulan "Black Lives Matter" isimli ABD'de yaşayan Afro-Amerikalı halka uygulanan şiddet ve yasalarındaki ırk ayrımıyla mücadele eden bir sivil toplum hareketidir. Siyahî bireylerin ve farklı din ve kültürlerden azınlıkların toplumsal baskı nedeniyle istediği bölgelerde yaşayamayıp şehrin belli yerlerinde bir arada yaşamaya zorlanması, iş ve eğitim alanında maruz kaldıkları haksızlıklar, politika alanında kendilerine beyazlar kadar yer bulamamaları beyazın üstünlüğünün toplumdaki yansımalarına örnek olarak verilebilir.¹⁶

İslamofobi ve beyazın üstünlüğü kavramları ilk bakışta birbirleriyle alakalı gibi görünmese de ikisi de önyargı, ayrımcılık ve toplumun bir kesiminin kendini ötekinden daha üstün görmesinden kaynaklanan negatif tutumlardır. Amerika'da azınlıkların maruz kaldığı haksızlıklar göz önüne alındığında Müslümanların da aynı tutumla karşılaşması şaşırtıcı bir durum değildir. Burada dikkat çekmek istediğim nokta, İslam'a ve Müslümanlara karşı geliştirilen negatif tutumun yukarıda bahsedilen elit zümreden olmayanlara karşı besledikleri önyargı ve nefretten de kaynaklanabileceği ihtimalidir.

Sonuç

İslamofobinin dini boyutundan ziyade kültürel ve sosyolojik tarafını ele aldığımız, farklı tanımlarını ve ırkçılık-beyazın üstünlüğü kavramları ile olan ilişkisini irdelediğimiz bu çalışmada vardığımız sonuçlar şunlardır.

İslamofobi kavramı uzun yıllardır özellikle Batı medyası tarafından Müslümanlara zarar vermek ve İslam'ın korkulacak bir din olduğu algısını yaratmak amacıyla kullanılsa da, bu kavram son dönemde bir anlam değişmesine uğramıştır. Güncel çalışmalarda Müslümanların maruz kaldığı haksızlıkları ve saldırıları ifade etmek üzere bir kültürel ırkçılık türü olarak tanımlanmaya başlanmıştır. İslamofobi halen daha kesin ve güncel bir tanım kazanma-

¹⁶ Peggy McIntosh, "White Privilege: Unpacking the Invisible Knapsack", (1988):189.

diğından ve içerisinde fobi kelimesini barındırması nedeniyle zihinde olumsuz bir mana uyandırabileceğinden, onu kullanırken kastedilen mananın açıklanması önemlidir. İslamofobi, Müslümanların gayri Müslimler tarafından ötekileştirilmesi, dışlanması ve bilinçli olarak kötülenmesiyle oluşur. Müslümanlar ortak dini değerlerle bir araya gelen bir topluluk olmanın yanı sıra ortak bir kültürü de temsil etmektedir. Bu nedenle islamofobi bir kültürel ırkçılık türü olarak nitelendirilebilir. Bir kültürel ırkçılık olarak tanımlanan islafomobinin anti-semitizm gibi halen daha hukukikanuni bir statü kazanmaması, Amerika ve Batı ülkelerinde yaşayan Müslümanların en önemli sorunlarından biridir. Bu nedenle Müslüman ülke ve kurumların islamofobinin ırkçılık boyutunu vurgulaması ve onun bir fobi türü değil, bir kültürel ırkçılık çeşidi olduğunu açıklayan kesin ve güncel bir tanım kazandırması şarttır.

Türkiye’de insanların Batı’daki bu negatif tutumlardan etkilennememesi ve diğer dinlere ve inançlara karşı olumsuz tutumun ülkemizde yaygınlaşmaması için halkın islamofobi, ırkçılık, ayrımcılık ve ırkçı nefret söylemleri konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

The Runnymede Trust Raporu, “Islamophobia: A Challenge for Us All, Londra Runnymede Trust, 19, (1997), erişim 1 Nisan 2019, <https://www.runnymedetrust.org>.

Allport, Gordon W. , *Önyargının Doğası*, trc. Nur Nirven , Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2017.

Karabulut, Mustafa, Mehmet Akif Ersoy’da İdeal İnsan ve Müslüman Tipi, *Telmih Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 2, sy.5 , (2017).

Ritlyová, Anna, Problems of Racism in USA, 54-57.

Erik Bleich, “Defining and Researching Islamophobia”, *Review of Middle East Studies*, 46, sy. 2 (2012):181-182.

Hıdır, Özcan, İslamofobi, İrkçılık ve Kültürel İrkçılık İlişkisi, *Ombudsman Akademik*, 4, sy.7, (2017):23-24.

İbn Mace, “Mukaddime”, 17, 229.

- Scott, Chaunda L. A Discussion of Individual, Institutional and Cultural Racism, With Implications for HRD, (2007), 1, erişim 27 Mart 2019, <https://eric.ed.gov/?id=ED504856>.
- Modood, Tarik, Islamophobia: A Form Of Cultural Racism, (2018):1-5, erişim 1 Nisan 2019, https://www.academia.edu/36775691/Islamophobia_A_Form_of_Cultural_Racism.
- Erdenir, Burak, Muslims in 21st Century Europe, *Islamophobia qua Racial Discrimination: Muslimophobia* içinde, ed. Anna Triandafyllidou, (2010),27-30.
- Saeed, Amir, Media, Racism and Islamophobia: The Representation of Islam and Muslims in the Media", *Sociology Compass* 1/2 (2007): 443–462.
- Potapchuk, Maggie, What is White Privilege?, 4-7, erişim 2 Nisan 2019, <https://www.mpassociates.us>.
- Bennet, Jacob, White Privilege: A History Of A Concept , (2012):59-62, erişim 1 Nisan 2019, https://www.academia.edu/14466343/White_Privilege_A_History_of_the_Concept.
- McIntosh, Peggy, "White Privilege: Unpacking the Invisible Knapsack",(1988):189.

